

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 9 listopada 2016 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 1999/44/WE — Sprzedaż towarów konsumpcyjnych i związane z tym gwarancje — Zakres stosowania — Pojęcie sprzedawcy — Pośrednik — Wyjątkowe okoliczności

W sprawie C-149/15,

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez cour d'appel de Liège (sąd apelacyjny w Liège, Belgia) postanowieniem z dnia 16 marca 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 30 marca 2015 r., w postępowaniu:

Sabrina Wathelet

przeciwko

Garage Bietheres & Fils SPRL,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça, prezes izby, M. Berger (sprawozdawca), A. Borg Barthet, E. Levits i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: A. Calot Escobar,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu belgijskiego przez J. Van Holm oraz J.C. Halleux, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Roussanova oraz G. Goddin, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 kwietnia 2016 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji (Dz.U. 1999, L 171, s. 12).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Sabriną Wathelet a warsztatem samochodowym Bietheres & Fils SPRL (zwanym dalej „Bietheres”), dotyczącego sprzedaży używanego pojazdu samochodowego.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 9 dyrektywy 1999/44 ma następujące brzmienie:

„Sprzedawca powinien [być] bezpośrednio odpowiedzialny przed konsumentem za zgodność towarów z umową; jest to tradycyjne rozwiązanie zawarte w porządku prawnym państw członkowskich; jednakże sprzedawca powinien mieć swobodę, zagwarantowaną w prawie krajowym, do podjęcia kroków przeciwko producentowi, poprzedniemu sprzedawcy w tym samym łańcuchu umownym lub przeciwko każdemu innemu pośrednikowi, o ile nie zrzecnie się takich uprawnień; niniejsza dyrektywa nie narusza zasady swobody umowy między sprzedawcą a producentem, poprzednim sprzedawcą czy jakimkolwiek innym pośrednikiem; zasady regulujące przeciwko komu i jakie kroki mogą być podjęte przez sprzedawcę będą ustalone w prawie krajowym”.

- 4 Artykuł 1 ust. 1 dyrektywy 1999/44 stanowi:

„Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji w celu zapewnienia jednolitego minimalnego poziomu ochrony konsumentów w kontekście rynku wewnętrznego”.

- 5 Artykuł 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 definiuje pojęcie sprzedawcy jako oznaczające „każdą osobę fizyczną lub prawną, która na podstawie umowy sprzedaje towary konsumpcyjne w ramach swojej działalności handlowej, przedsiębiorstwa lub zawodowej [działalności zawodowej lub gospodarczej]”.

- 6 Artykuł 2 ust. 1 dyrektywy 1999/44 przewiduje:

„Sprzedawca musi dostarczyć konsumentowi towary, które są zgodne z umową sprzedaży”.

- 7 Artykuł 4 tejże dyrektywy, zatytułowany „Prawo regresu”, stanowi:

„W przypadku gdy sprzedawca końcowy odpowiada przed konsumentem za brak zgodności wynikający z działania bądź zaniechania producenta, poprzedniego sprzedawcy w tym samym łańcuchu umów lub każdego innego pośrednika, sprzedawca końcowy ma prawo dochodzić naprawienia szkód od osoby lub osób odpowiedzialnych w łańcuchu umownym. Osoba lub osoby odpowiedzialne, od których sprzedawca końcowy może dochodzić naprawienia szkód wraz z istotnymi działaniami i warunkami ich egzekucji zostaną ustalone w prawie krajowym [jak również przysługujące roszczenia i zasady ich dochodzenia są określone w prawie krajowym]”.

- 8 Artykuł 8 dyrektywy 1999/44, zatytułowany „Prawo krajowe i minimalna ochrona”, ma następujące brzmienie:

„1. „Prawa wynikające z niniejszej dyrektywy są wykonywane bez uszczerbku dla innych praw, na które konsumenci mogą powołać się na podstawie przepisów krajowych regulujących odpowiedzialność umowną lub deliktową.

2. Państwa członkowskie mogą, dla zapewnienia wyższego poziomu ochrony konsumentów, przyjąć bądź utrzymać w mocy surowsze przepisy, zgodne z traktatem, w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą”.

Prawo belgijskie

- 9 Artykuł 1649a kodeksu cywilnego, stanowi:

„§1. Niniejsza sekcja znajduje zastosowanie do sprzedaży towarów konsumpcyjnych dokonywanej przez sprzedawcę na rzecz konsumenta.

§2. Do celów stosowania niniejszej sekcji:

[...]

2° »sprzedawca« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną dokonującą sprzedaży towarów konsumpcyjnych w ramach działalności zawodowej lub gospodarczej”.

Okoliczności faktyczne i pytanie prejudycjalne

- 10 W kwietniu 2012 r. S. Wathelet w charakterze konsumenta nabyła od Bietheres używany samochód. Sabrina Wathelet zapłaciła Bietheres kwotę 4 000 EUR, odpowiadającą cenie sprzedaży tego pojazdu. Nie otrzymała ona jednak od niego ani dowodu zapłaty, ani faktury dokumentującej sprzedaż.
- 11 Bietheres poddał pojazd, na swój koszt, przeglądowi technicznemu. Złożył on również do właściwych organów belgijskich wnioski o rejestrację. Koszty związane z rejestracją zostały poniesione przez S. Wathelet.
- 12 W lipcu 2012 r., jakkolwiek S. Wathelet nadal nie otrzymała faktury, pojazd uległ awarii. Sabrina Wathelet odwiozła pojazd do Bietheres do naprawy. Ten ostatni stwierdził awarię silnika.
- 13 Gdy S. Wathelet chciała odzyskać swój naprawiony pojazd, została jej przedstawiona faktura z tytułu kosztów naprawy na kwotę wynoszącą 2 000 EUR. Odmówiła ona zapłacenia tej faktury, twierdząc, że rzeczone koszty naprawy powinny zostać pokryte przez Bietheres, który był sprzedawcą tego pojazdu.
- 14 Wówczas S. Wathelet została poinformowana, że jej pojazd nie należał nigdy do Bietheres, który sprzedał go nie we własnym imieniu, ale w imieniu M.C. Donckels, będącej osobą fizyczną. Bietheres działał wyłącznie w charakterze pośrednika.
- 15 Sąd odsyłający ustalił, że M.C. Donckels nie otrzymała kwoty odpowiadającej cenie sprzedaży, ponieważ Bietheres zatrzymał kwotę 800 EUR tytułem napraw pojazdu dokonanych przed wystawieniem go na sprzedaż.

- 16 Skierowanym do S. Wathelet pismem z dnia 17 listopada 2012 r. Bietheres potwierdził, że działał w charakterze pośrednika w ramach odnośnej sprzedaży. Ponadto zdaniem Bietheres awaria silnika stanowiła zwykle ryzyko w przypadku zakupu używanego pojazdu od osoby fizycznej. W rezultacie Bietheres ponownie odmówił zwrotu pojazdu S. Wathelet do czasu całkowitej zapłaty faktury z tytułu jego naprawy. Bietheres załączył do pisma pokwitowanie otrzymania kwoty 4 000 EUR, z odręcznie dopisanym imieniem i nazwiskiem właściciela niebędącego przedsiębiorcą oraz kupującego, S. Wathelet, na którym to dokumencie znajduje się jednak wyłącznie podpis M.C. Donckels.
- 17 W grudniu 2012 r. Bietheres pozwał S. Wathelet przed tribunal de première instance de Verviers (sąd pierwszej instancji w Verviers), domagając się zapłaty faktury z tytułu naprawy pojazdu w kwocie 2 000 EUR wraz z odsetkami.
- 18 Sabrina Wathelet wniosła do tribunal de première instance de Verviers (sądu pierwszej instancji w Verviers) powództwo wzajemne, żądając rozwiązania umowy sprzedaży i zwrotu kwoty 4 000 EUR wraz z odsetkami oraz kwoty 2 147,46 EUR tytułem odszkodowania. Sabrina Wathelet zakwestionowała ponadto zasadność żądań podniesionych przez Bietheres.
- 19 Tribunal de première instance de Verviers (sąd pierwszej instancji w Verviers) zasądził od S. Wathelet kwotę faktury z tytułu naprawy wraz z odsetkami, oddalając wniesione przez nią powództwo wzajemne. Sabrina Wathelet wniosła od tego wyroku apelację do sądu odsyłającego.
- 20 Sąd ten stwierdził, że S. Wathelet była „konsumentem” w rozumieniu kodeksu cywilnego, a pojazd stanowił „towar konsumpcyjny” w rozumieniu tych przepisów. Ponadto sąd ten uznał, że Bietheres dokonywał sprzedaży towarów konsumpcyjnych w ramach działalności zawodowej lub gospodarczej.
- 21 Bietheres kwestionował jednak fakt, że był stroną spornej umowy sprzedaży, podkreślając, że właścicielka odnośnego pojazdu, M.C. Donckels, oddała go w komis do prowadzonego przez niego warsztatu samochodowego, a zatem miała miejsce sprzedaż między osobami fizycznymi.
- 22 Sąd odsyłający twierdzi jednak, że występują poważne, precyzyjne i spójne przesłanki wskazujące, iż S. Wathelet nie była poinformowana przy zawieraniu umowy sprzedaży, że chodziło o sprzedaż między osobami fizycznymi.
- 23 W tych okolicznościach cour d’appel de Liège (sąd apelacyjny w Liège, Belgia) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy pojęcie sprzedawcy towarów konsumpcyjnych, o którym mowa w art. 1649a belgijskiego kodeksu cywilnego, wprowadzonym ustawą z dnia 1 września 1994 r., zatytułowaną »Ustawa o ochronie konsumentów w ramach sprzedaży towarów konsumpcyjnych«, która dokonuje transpozycji do prawa belgijskiego [dyrektywy 1999/44] w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji, należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono nie tylko przedsiębiorcę, który w charakterze sprzedawcy przenosi własność towaru konsumpcyjnego na konsumenta, lecz również przedsiębiorcę, który działa w charakterze pośrednika w imieniu sprzedawcy niebędącego przedsiębiorcą, niezależnie od tego, czy otrzymuje on zapłatę za swoje działanie i czy poinformował on potencjalnego nabywcę o tym, że sprzedawca jest osobą fizyczną?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 24 Na wstępie należy przypomnieć, że z akt sprawy wynika, iż właścicielem odnośnego używanego pojazdu była M.C. Donckels, a nie Bietheres, i w rezultacie miała miejsce sprzedaż między osobami fizycznymi, gdyż Bietheres występował wyłącznie w charakterze pośrednika.

- 25 Ponadto sąd odsyłający ustalił, że cena sprzedaży, po odliczeniu kosztów naprawy w celu wystawienia odnośnego pojazdu na sprzedaż, została przekazana właścicielowi pojazdu. Nic w aktach sprawy nie pozwala również na stwierdzenie, że Bietheres nie został upoważniony przez właściciela tego pojazdu do jego sprzedaży.
- 26 Wynika stąd, że w sprawie rozstrzyganej w postępowaniu głównym Bietheres występował w charakterze przedsiębiorcy w ramach sprzedaży towaru konsumpcyjnego, działając na rachunek właściciela tego towaru, będącego osobą fizyczną, która zezwoliła na tę sprzedaż.
- 27 Należy zatem zbadać, czy w takich okolicznościach konsument, który nabył towar konsumpcyjny, korzysta z ochrony zagwarantowanej dyrektywą 1999/44, w tym znaczeniu, że pośrednik może zostać uznany za sprzedawcę w rozumieniu rzeczony dyrektywy.
- 28 Należy w związku z tym przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału z wymogu jednolitego stosowania prawa Unii wynika, że jeżeli przepis prawa Unii nie zawiera odesłania do prawa państw członkowskich w odniesieniu do konkretnego pojęcia, pojęciu temu należy nadać w całej Unii autonomiczną i jednolitą wykładnię, co powinno nastąpić z uwzględnieniem kontekstu przepisu i celu zamierzonego przez dane uregulowanie (zob. podobnie wyroki z dnia 18 października 2011 r., Brüstle, C-34/10, EU:C:2011:669, pkt 25; z dnia 15 października 2015 r., Axa Belgium, C-494/14, EU:C:2015:692, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 29 Ponieważ art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 definiuje pojęcie sprzedawcy bez odsyłania do praw krajowych w odniesieniu do znaczenia, jakie należy mu nadać do celów stosowania tej dyrektywy, pojęcie to należy uznać za autonomiczne pojęcie prawa Unii, które należy interpretować w sposób jednolity na całym jej terytorium.
- 30 Ponadto chociaż pojęcie sprzedawcy figuruje w innych aktach prawa Unii, szczególna definicja wprowadzona w art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 znajduje się wyłącznie w tej dyrektywie. Jak zauważył zatem rzecznik generalny w pkt 43 opinii, chodzi o pojęcie szczególne, którego wykładni należy dokonywać w świetle celów założonych w tej dyrektywie, jak również z uwzględnieniem specyficznej roli sprzedawcy w ramach wspomnianej dyrektywy.
- 31 Zgodnie z art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 sprzedawca oznacza „każdą osobę fizyczną lub prawną, która na podstawie umowy sprzedaje towary konsumpcyjne w ramach swojej działalności handlowej, przedsiębiorstwa lub zawodowej [działalności zawodowej lub gospodarczej]”.
- 32 Należy stwierdzić, że zdefiniowane w ten sposób pojęcie sprzedawcy ma obiektywny charakter (zob. podobnie wyrok z dnia 3 września 2015 r., Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, pkt 21; postanowienie z dnia 19 listopada 2015 r., C-74/15, Tarcău, EU:C:2015:772, pkt 27), na który składają się następujące elementy: występowanie „umowy”, sprzedaż „towaru konsumpcyjnego” i występowanie „działalności zawodowej lub gospodarczej”.
- 33 Prawdą jest, że pojęcie to nie odsyła do pojęcia pośrednika. Bardziej ogólnie – dyrektywa 1999/44 nie zawiera definicji pojęcia pośrednika, jakkolwiek występuje ono w motywie 9 oraz art. 4 tej dyrektywy. Odpowiedzialność pośrednika względem konsumenta w ramach umowy sprzedaży nie jest ponadto przedmiotem tej dyrektywy.
- 34 Niemniej jednak, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 51 opinii, w istocie takie twierdzenie nie wyklucza samo w sobie, by pojęcie sprzedawcy w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 mogło być interpretowane w ten sposób, że obejmuje przedsiębiorcę działającego w imieniu i na rzecz osoby fizycznej, jeżeli z punktu widzenia konsumenta jawi się on jako sprzedawca towaru konsumpcyjnego na podstawie umowy w ramach prowadzonej przez niego działalności zawodowej lub gospodarczej. Przedsiębiorca ten mógłby bowiem wprowadzić w błąd konsumenta, wywołując u niego błędne wrażenie, że działa jako sprzedawca będący właścicielem towaru.

- 35 W tym względzie należy w pierwszej kolejności zauważyć, że brzmienie art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 nie sprzeciwia się takiej wykładni.
- 36 W drugiej kolejności należy stwierdzić, że ze względu na cel dyrektywy 1999/44, jakim jest zagwarantowanie wysokiego poziomu ochrony konsumentów (wyrok z dnia 3 października 2013 r., Duarte Hueros, C-32/12, EU:C:2013:637, pkt 25), wykładnia teleologiczna art. 1 ust. 2 lit. c) tej dyrektywy może potwierdzać wykładnię tego przepisu przedstawioną w punkcie 34.
- 37 Na mocy art. 2 ust. 1 i art. 3 dyrektywy 1999/44 sprzedawca musi bowiem dostarczyć konsumentowi towar, który jest zgodny z umową sprzedaży, a w przypadku braku zgodności dokonać naprawy lub wymiany tego towaru, zgodnie z art. 3 ust. 3 tej dyrektywy. W związku z tym art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy ogranicza krąg osób, przeciwko którym może zwrócić się konsument w celu dochodzenia swoich praw wynikających z tej dyrektywy. W rezultacie zapoznanie się przez konsumenta z tożsamością sprzedawcy, a w szczególności jego statutem osoby fizycznej lub przedsiębiorcy, jest konieczne, aby mógł on skorzystać z ochrony, którą przyznaje mu dyrektywa 1999/44.
- 38 Jeżeli zatem w okolicznościach takich jak w sprawie rozstrzyganej w postępowaniu głównym przedsiębiorca działa jako pośrednik na rzecz osoby fizycznej, brak wiedzy konsumenta co do charakteru, w jakim działa ten przedsiębiorca w ramach sprzedaży, pozbawia tego konsumenta praw zagwarantowanych dyrektywą 1999/44, które zgodnie z jej art. 7 ust. 1 mają charakter wiążący.
- 39 W tym względzie w celu zapewnienia skutecznej ochrony konsumenta w ramach dyrektywy 1999/44 konieczne jest, aby konsument ten został poinformowany, że właścicielem jest osoba fizyczna. Taka wykładnia pozwala zapewnić skuteczność wskazanej dyrektywy i jest zgodna z orzecznictwem Trybunału, zgodnie z którym ustanowiony w dyrektywach Unii system ochrony konsumentów opiera się na założeniu, iż konsument znajduje się w gorszym położeniu niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania (zob. w odniesieniu do dyrektywy 1999/44, wyrok z dnia 4 czerwca 2015 r., Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, pkt 42).
- 40 Jeśli chodzi bowiem o posiadane informacje, występuje istotny brak równowagi między konsumentem a pośrednikiem-przedsiębiorcą, w szczególności jeżeli konsument nie jest poinformowany o fakcie, że właścicielem sprzedanego towaru jest w rzeczywistości osoba fizyczna.
- 41 W związku z tym w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym, w sytuacji gdy konsument może być łatwo wprowadzony w błąd z uwagi na sposób przeprowadzonej sprzedaży, należy przyznać mu wzmocnioną ochronę. Odpowiedzialność sprzedawcy na mocy dyrektywy 1999/44 powinna być zatem rozciągnięta na pośrednika, który przedstawiając się konsumentowi, stwarza ryzyko wprowadzenia konsumenta w błąd, dając mu do zrozumienia, że jest właścicielem sprzedawanego towaru.
- 42 Odmierna wykładnia, która wyłączałaby w każdym wypadku przedsiębiorcę działającego w charakterze pośrednika z zakresu stosowania art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, zagrażałaby ustanowionemu w art. 169 TFUE ogólnemu celowi, jakim służyć mają przepisy w dziedzinie ochrony konsumentów, którym jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów, a w konsekwencji zwiększenie zaufania konsumentów.
- 43 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o kwestię wynagrodzenia pośrednika za jego czynności należy stwierdzić, że wynagrodzenie to, w zakresie, w jakim jest ono przedmiotem stosunku umownego między właścicielem niebędącym przedsiębiorcą a pośrednikiem, nie jest co do zasady objęte zakresem stosowania dyrektywy 1999/44. Jak zauważyły w związku z tym Komisja i rząd austriacki, fakt, że przedsiębiorca działający w charakterze pośrednika jest bądź nie jest wynagradzany za swoje działanie, nie ma znaczenia przy rozstrzyganiu kwestii, czy należy uznać go za sprzedawcę w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44.

- 44 Do właściwego sądu krajowego należy zbadanie, czy w sytuacji takiej jak sytuacja będąca przedmiotem postępowania głównego przedsiębiorca może być uznany za sprzedawcę w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, jeżeli nie poinformował należycie konsumenta, że nie jest właścicielem odnośnego towaru, co wymaga uwzględnienia przez ten sąd ogółu okoliczności danego przypadku (zob. podobnie wyrok z dnia 4 czerwca 2015 r., Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, pkt 38, 39). W tym względzie istotne mogą być w szczególności stopień uczestnictwa i zakres starań pośrednika w ramach sprzedaży, okoliczności, w jakich towar został przedstawiony konsumentowi, oraz zachowanie konsumenta, aby ustalić, czy mógł on zrozumieć, że pośrednik działał na rzecz osoby fizycznej.
- 45 W świetle powyższych uwag, pojęcie sprzedawcy w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono również przedsiębiorcę działającego w charakterze pośrednika na rzecz osoby fizycznej, który nie poinformował w należyty sposób dokonującego zakupu konsumenta o fakcie, że właścicielem sprzedawanego towaru jest osoba fizyczna, którą to okoliczność powinien potwierdzić sąd odsyłający, uwzględniając wszystkie okoliczności danego przypadku. Powyższa wykładnia nie zależy od kwestii, czy pośrednik otrzymuje wynagrodzenie za swoje działanie.

W przedmiocie kosztów

- 46 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Pojęcie sprzedawcy w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono również przedsiębiorcę działającego w charakterze pośrednika na rzecz osoby fizycznej, który nie poinformował w należyty sposób dokonującego zakupu konsumenta o fakcie, że właścicielem sprzedawanego towaru jest osoba fizyczna, którą to okoliczność powinien potwierdzić sąd odsyłający, uwzględniając wszystkie okoliczności danego przypadku. Powyższa wykładnia nie zależy od kwestii, czy pośrednik otrzymuje wynagrodzenie za swoje działanie.

Podpisy